

Motion från Helena Falk (V), Jesper Sahlén (V) och Jonas Ringqvist (V): Kostnadsfri frukost i skolan

Förslag till beslut

Barn- och skolnämnden beslutar

att lämna yttrande över motionen enligt vad som framgår av förvaltningens tjänsteskrivelse.

Sammanfattning

Vänsterpartiet har lämnat en motion till kommunfullmäktige med förslag om inrättande av kostnadsfri frukost för alla elever i Lunds kommuns grundskolor. Motionen har lämnats till barn- och skolnämnden som har ombetts inkomma med yttrande i frågan.

Barn- och skolförvaltningen har skrivit ett förslag till yttrande över motionen av vilket det i sammanfattningsvis framgår att kostnadsfri frukost kan bidra till att utjämna socioekonomiska skillnader, gynna elevernas inläring samt skapa en ökad trygghet och studiero för eleverna. Detta är förenligt med skollagens bestämmelser om att det i utbildningen ska tas hänsyn till barn och elevers olika behov och strävan att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Barn- och skolförvaltningen ser vissa utmaningar i att uppskatta hur många elever som skulle önska ta del av erbjudandet samt även i att uppskatta kostnaderna för detta.

Underlag för beslutet

- Barn- och skolförvaltningens tjänsteskrivelse 2022-05-29 Motion från Helena Falk (V), Jesper Sahlén (V) och Jonas Ringqvist (V): Kostnadsfri frukost i skolan
- Bilaga, Nationella riktlinjer för måltider i skolan
- Motion från Helena Falk (V), Jesper Sahlén (V) och Jonas Ringqvist (V): Kostnadsfri frukost i skolan

2023-05-30

Diarienummer

BSN 2023/1815

Ärendet

Bakgrund

Barn- och skolförvaltningen har fått möjlighet att yttra sig över en motion från Vänsterpartiet som ingetts till kommunfullmäktige gällande inrättande av kostnadsfri frukost för alla elever i Lunds kommuns grundskolor.

I motionen föreslås att barn- och skolnämnden ska verka för att inrätta kostnadsfri frukost för alla elever i Lunds kommuns grundskolor.

Av 1 kap. 4 § skollagen (2010:800) framgår att utbildningen ska tas hänsyn till eleverns olika behov och en strävan ska vara att uppväga skillnader i eleverns olika förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Av 1 kap. 5 § skollagen (2010:800) framgår att utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.

Av 2 kap. 10 § skollagen (2010:800) följer att rektor beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.

Av 10 kap. 10 § skollagen (2010:800) framgår att utbildningen ska vara avgiftsfri. Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till böcker och andra lärverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning samt erbjudas näringsriktiga skolmåltider.

Ur läroplanen för grundskolan (SKOLFS 2010:37) framgår bland annat att skolan ska ansvara för att varje elev får kunskaper och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället och härvid kan skolmåltiderna vara ett värdefullt pedagogiskt verktyg.

Skolmåltiderna är även en del i skolans sociala fostran då den ger tid till samtal om värdegrunder och normer, men även möjligheten till att uppmärksamma tendenser till utanförskap eller dåligt mående hos elever.

Av lagstiftningen följer således att måltiderna i de obligatoriska skolformerna ska vara kostnadsfria. Lagkravet gäller så väl offentliga som fristående skolor. Rätten till en likvärdig utbildning av hög kvalitet får aldrig vara beroende av en enskild individs ekonomiska förutsättningar.

2023-05-30

Diarienummer

BSN 2023/1815

Den svenska skolan har, som ett av tre länder i världen, krav på att servera en näringsriktig, varierad och avgiftsfri lunch. Något liknande lagkrav finns dock inte kopplat just till frukost.

Förutsättningarna för barn ser väldigt olika ut i Sverige och i Lunds kommun, såväl utifrån socioekonomiska aspekter som i engagemanget från föräldrar. Det kan handla om att ha föräldrar som arbetar obekväma arbetstider eller finnas annan orsak till stress i vardagen. Det kan även handla om tonåringar som är uppe sent på kvällarna, inte är hungriga innan de går till skolan eller inte får i sig frukost på grund av tidsbrist.

Enligt Livsmedelsverkets kartläggning (2021), av kommunalt drivna måltidsverksamheter, serverar en av fem kommuner i Sverige frukost vid alla grundskolor 3–5 dagar i veckan. I Livsmedelsverkets tidigare studier har man även sett att barn i områden med hög socioekonomisk status haft mer hälsosamma matvanor där exempelvis fler åt frukost varje dag, drack mindre söta drycker och åt mindre godis. Likaså att de sociala skillnaderna var mindre i Sverige än i övriga Europa vilket tolkats bero på de avgiftsfria skolmåltiderna.

Av ovan nämnda rapport framgår att man, i de kommuner där man infört frukost till alla elever, tydligt har kunnat se kopplingen mellan inlärning och mat. Det har även kunnat konstateras att det blivit lugnare i klassrummet, att eleverna lärt sig mer och att den gemensamma frukosten bidragit till bättre relationer mellan eleverna, liksom till skolpersonalen. I dessa skolor har man även uppmärksammat att matsvinnet har minskat.

Enligt Livsmedelsverkets Nationella riktlinjer för måltider i skolan, ger de svenska skolmåltiderna alla elever, oavsett bakgrund, möjligheten till bra matvanor och är en viktig del av arbetet för jämlik hälsa och en hållbar utveckling. Bra mat ger bättre förutsättningar för att lära och en lugnare stämning i skolan.

De nationella riktlinjerna för måltider i skolan är avsedda att vara en vägledning och stöd för att främja bra matvanor. För barn och ungdomar är frukost viktigt då den utgör en betydelsefull del av dagens totala närings- och energiintag. För de barn som inte äter frukost hemma kan det vara en fördel om skolan tillhandahåller frukost på morgonen.

Idag, i enlighet med gällande förpliktelser, serverar Lunds kommun som huvudregel ingen kostnadsfri frukost till de elever som inte är inskrivna i fritidshemsverksamheten. Dock finns det, trots detta, skolor som serverar eller har serverat frukost tidigare.

2023-05-30

Diarienummer

BSN 2023/1815

Elever som av särskilda skäl är i behov av frukost erbjuds alltid detta och några skolor serverar alltid frukost inför de Nationella proven i årskurs 9. En F-3 skola i Lunds kommun erbjuder frukost till samtliga elever varav ca 4–6 elever på skolan idag väljer att nyttja denna möjlighet. En annan skola i Lunds kommun serverar frukost till eleverna i årskurs 6–9 varje fredag i samarbete med Röda Korset. Likaså erbjöd tidigare en F-3 skola i Lunds kommun frukost till samtliga elever men då efterfrågan inte fanns erbjuds detta inte längre.

Barn- och skolförvaltningen ser att det finns vissa utmaningar i att göra en exakt uppskattning av hur många elever, utöver de som är inskrivna vid fritidshem eller som får frukost utifrån särskilda skäl, som faktiskt skulle komma att nyttja erbjudandet om kostnadsfri frukost i skolan. Det finns därvid även utmaningar med att uppskatta insatsens effekter samt kostnader.

I syfte att uppskatta vilken kostnad det skulle medföra att erbjuda alla elever i grundskola- och grundsärskola i Lunds kommun frukost har barn- och skolförvaltningen att utgå från att det idag finns ca 6 640 elever i grund- och grundsärskolan som inte är inskrivna i fritidshemsverksamheten. Enligt uppgifter från Måltidsservice i Lunds kommun kostar en portion frukost idag drygt 18 kronor. Detta är beräknat utifrån de näringsrekommendationer som gäller för en mellanstadieelev. För högstadieelever används en omräkningsfaktor på 1,1. Förutom kostnaden för antalet frukostportioner behöver man vid en kostnadsberäkning även beakta att det kommer att krävas en högre bemanning från Måltidsservice i skolornas matsalar. Denna högre bemanning kommer att krävas bland annat för att duka fram, duka av och diska. En timmes serveringskostnad från Måltidsservice kostar idag 278 kronor. Beroende på antalet elever som kan komma att nyttja erbjudandet om kostnadsfri frukost kommer det även ställas krav på högre pedagogisk bemanning och närvaro under frukostserveringen.

Föredragning

Barn- och skolförvaltningen ser att det finns vissa utmaningar i att göra en exakt uppskattning av hur många elever, utöver de som är inskrivna vid fritidshem eller som får frukost utifrån särskilda skäl, som faktiskt skulle komma att nyttja erbjudandet om kostnadsfri frukost i skolan. Barn- och skolförvaltningen kan vidare konstatera att kostnaden för att erbjuda samtliga elever i grund- och grundsärskola kostnadsfri frukost beror på flertalet svårberäknade faktorer. Det är därför svårt att göra en närmare kostnadsberäkning av insatsen. Utöver detta tillkommer aspekten att det är rektor som beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela

2023-05-30

Diarienummer

BSN 2023/1815

resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Rektor för respektive skolenhet har utifrån skollagens bestämmelser mandat att besluta om hur fördelningen av grundbeloppet ska ske. För det fall kostnadsfri frukost skulle inrymmas i grundbeloppet innebär det att rektors beslutanderätt kring resursfördelning skulle kunna komma att påverkas. Sammanfattningsvis ser barn- och skolförvaltningen positivt på förslaget men ser utmaningar med att uppskatta insatsens effekter samt kostnader.

Med utgångspunkt i ovanstående omständigheter ställer ett utökat åtagande, gällande kostnadsfri frukost till samtliga elever i grund- och grundsärskolan, krav på att en grundlig utredning kring antalet elever som förväntas vilja ta del av erbjudandet. Dessutom bör en kostnadskalkyl genomföras och tas i beaktning, baserad på detta elevantal för att beräkna de faktiska kostnaderna. Vidare behöver frågan om rektors beslutanderätt beaktas i detta sammanhang.

Beredning

Ärendet har beretts av myndighetshandläggare inom barn- och skolförvaltningen i samråd med enhetschef och verksamhetschef. Avstämning har skett med ekonomienheten och Måltidsservice.

Barnets bästa

I enlighet med Lunds kommuns handlingsplan för barnets bästa ska barns rättigheter utredas vid alla politiska beslut och det ska i beslutsunderlag framgå tydligt om beslutet berör barn, hur barn påverkas av beslutet och hur barns bästa beaktats. Den nämnd eller verksamhet som initierar ärendet ansvarar för att göra barnkonsekvensanalysen.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget medför för närvarande inga ekonomiska konsekvenser.

Jytte Lindborg
Skoldirektör

Zoi Limberi Karlsson
Enhetschef

Beslutet skickas till

För verkställighet eller motsvarande åtgärd:
Kommunstyrelsen